

ما

پُر جھے مام کوں صوفی بے سر شاہی طبل و جاون دی
(بیدل فقیر)

پُر جھے: بُکھے، پچھانے - مام: 1) گجھھی سکت، توفیق، وسیلہ، 2) رمز، بھیت -
صوفی بے سر: شاہ عنایت جھوک والے (جیناں جھوک جوہ وچ سانبھی ملکہ تے برابری دا ویہار چلایا -
1718ء وچ وڈیریاں زمینداراں مُغل فوج نال مل کے شاہ عنایت نوں قتل کر دیتا) -

مام

نجم حسین سید

سچیت

سچے حق لکھیار دے را کھویں

پو ر پہلا: اگست 2015

ISBN: 978 - 969 - 577 - 081 - 8

سچیت کتاب گھر

11- شرف مینشن، 16- کویئز روڈ، چوک گنگارام، لاہور

SUCHET KITAB GHAR

11-Sharaf Mansion, 16-Queens Road, Chauk Ganga Ram, Lahore. PAK

Ph: 92 42 36308265 E-mail: suchet2001@yahoo.com

www.puncham.com

شرکت پریس لاہور Shirkat Press, Lahore

سرناولی

- 9 1 ہُن ایہو چارا ہے
- 10 2 موتیئے نال گل
- 12 3 فل چوں نالی ڈھلدے
- 13 4 مُنڈا گھنڈا اے رِکشے والا
- 15 5 ول دا کھ دی
- 18 6 بند گو بھی ہے؟
- 19 7 شفقت تنویر مرزا نال اک انٹرویو
- 21 8 پلایاں لڑویاں نیں
- 22 9 گھاہ
- 23 10 ہیں، سڑک تے بوٹا کیلے دا
- 24 11 سگھو ملنگنی دی
- 25 12 ہے چوی ذات پر اصلوں ماڑی
- 26 13 تریا
- 27 14 کھیال

28	15	کہناں لئی لکھدے او
29	16	کلا دا پنڈھ
30	17	توں ہیں آہی
31	18	میدان -- باراں مانہہ
33	19	پھل ایس ویل دے کوئی نہیں اڑیو
34	20	اک پُرانی گل جیہدا ہُن ویلا نہیں
35	21	میں لنگھیاں
36	22	کھیال
38	23	کیڑیاں
39	24	کرافٹ میلہ
41	25	بولی خاصاں دی
43	26	کرافٹ میلہ 2
46	27	دِن تلواراں نیں
47	28	آؤ ہاڑیئے ہاڑ پہاڑ
48	29	دُکھ پھولن وی کم سیانا کوئی نہیں
49	30	بدلیاں پھریاں نیں
50	31	ایہہ کدیں سرکاوا ہا
52	32	اشتہاری اعلان
53	33	دو گٹھ کالی داڑھی

- 55 34 آپ خیا لے جاندے دا
- 57 35 اساں جیٹھ منائیے آؤ
- 58 36 گاؤن
- 59 37 لکھت تیری میرے شہر اتارا کیتا
- 60 38 سچل، کبیر، لطیف، نانک، بلھا، رومی، حسین
- 61 39 گھڈی بیٹھیاں
- 62 40 بھل واسیل
- 63 41 دنا وے جاندڑیا
- 64 42 بدلیاں کھڑیاں تے نیں
- 65 43 کھیال
- 66 44 کرنی والاں دی
- 67 45 ادھ ہاڑنوں کچھ ساون دا لگائے
- 68 46 ساہنے چیل دی ٹھنی اُتے
- 69 47 روزے آگئے نیں
- 70 48 سانجھے پنڈھ پئی
- 71 49 دینہہ ادھ لنگھیا
- 73 50 وار پروار
- 74 51 مکھی مار پھڑیں نا جینا
- 75 52 جیہناں پایا سمندراں دا بھیت

- 76 53 سگھو ملنگنی دی
- 77 54 شیخ جی لکدی بنھی لمے پئے
- 79 55 گل اک واریں رڑھنے پے جائے
- 80 56 کھاؤ دال ساگ جو جودائے
- 81 57 کل ہسڑ ہنڈا
- 82 58 گل سائیں بیت شاہ دی
- 85 59 پھلوا لہ کے کر دیو ساراگے
- 86 60 کیویں سچ ہے صورت
- 87 61 نہیں دُھند نہیں
- 88 62 اساں پھل گل چینی
- 89 63 گچھ ہور ہووے نہ ہووے
- 90 64 رلیاں توڑوں
- 91 65 پہاڑ تے آن پتہ پیا لگنائے
- 92 66 ایہہ سڑکاں پہاڑ نیاں
- 93 67 کر گھنسوں عید تدا نہیں چڑھیسوں چن جدائیں
- 94 68 رہن اکھیاں گل دیاں پکیاں
- 95 69 نکئی نکئی جیہناں کر کے بہاری
- 96 70 جد سوڑ ودھے ہم گم دی

ہُن ایہو چارا ہے
جی جی سنگ رنگ رچائیے
بند گلیاں وچ گٹھیے کھل ملھاراں
چارا ای کارا ہے
ہزاراں ورھیاں دے
اساں ملکھ گیری دا سوکا پیہندے آئے ہاں
کئی کئی نچ ساون کریئے ڈنچھ دھرت دی لاہیئے

موتیے نال گل

”تینوں توڑتاں لیتا میں
لپٹ سوبل خشبو دی تک نوں لاون لئی
مینڈے پھل مورٹیا
وت وگچا لگا
لگا رہویں ہا نال ڈال دے
چھوہ خشبو ونڈ آئی گئی نوں
سُک جھڑ ونجیں ہا
نواں ہو آون لئی“
”وگچا تینڈا
لاہندا دل مینڈے دا بھار نہیں
سیانیا بھولڑیا
سار مٹی دی
اساں تساں جگ اُگیاں دی ہے جو ساہ ست ستیا
نہیں آپنے آپ چوں آوندی

بھوئیں جدو کی آپ اپنی کرتساں گڈیاں بتیاں
چے تروڑ ہورنوں سنگھو
ایہہ اوہ مہکار نہیں

نل چوں نالی ڈھلدے
ترُجے تار ہوئے
کاہلی وچ نہیں
جیویں کیڑیاں بھون دے راہے
جُلو اسماں بوہڑ سروور ہونائے
رُکھ نہیں، رُکھاں اُپر پکھنؤ،
واٹ نہارن ساڈی

مُنڈا گھنڈا اے رِکشے والا
میں بہہ کے پیسے دین لگاں
اخبار انگریزی کچھ میری چوں بھنچے ڈگ پئی اے
”اوائے ایہہ کیہ کیتا ہے“
اوسنے چُک فٹا فٹ چُم کے لائی اے اکھیاں نوں
”کیہ پتا وچ ناں کسے دا ہووے وڈیو
ڈرنا چاہیدائے“
”انگریزی پڑھ لینائے“
”تسیں چلاؤ نا رکشا میں انگریزی پڑھناں“
مڑ پکے مونہہ نال آہندائے
”تسیں پنجابی پڑھ لیندے او؟“
”آہو جے مشکل نہ ہووے تاں“
”بڑی اسان ہے آو“
اوہ مینوں رِکشے مگر لے گئے

وچ موٹا موٹا لکھیا ہو یائے
”ساری گل نصیباں دی“
آسے پاسے نکا نکا
”نو پنکا ورنہ دنگا“

ول داکھ دی
ساخھی کندھ گوانڈھ دے اُتوں
اُراساں ول آئی
چروکی
مگھر سوکا لگنا چیترا آ مگنا
لگ وسا کھیں جیٹھ ہاڑ پک رسنے گچھے
رنگ شرتی کھٹ مٹھ ساد سوادا
اج ساجھرے اٹھ میں ویکھاں
پتراں نوں کیہ بنیاں
لمکے پئے نیں کن جیویں بقر عیدی بکرے
ٹہنیاں نویاں نکلیاں اڑ مُر گنیاں نیں
آ مائی حُسیناں دیسائے
”کپ چھوڑی نیں مُڈھوں جیہناں دی آہی جائی
خبرے غیرت کھا گئے نیں

شہرت ، لازمی
 جم پل ساڈے ویڑھے
 کندھ ٹپ ساڈی
 نالدریاں دے کوٹھے چڑھ بہنی
 ایہہ ہوندی کون چڑیل اے
 یا متے جاتا ہووے نیں
 پھل ساڈا کیوں مُفتا لائے ہور کوئی
 نالے بوہتا گھل دلا ای سانوں سمجھ نہ بیٹھن ایہہ نالدرے
 کسے کیتی ان کیتی اپنی دی ویل نہ سمجھن ویل اساڈی نوں“
 شیشے پونجھدی مائی حُسیناں کری دلیاں جاوے
 اچراں نوں دو پکھنوا آئے نیں
 چڑیاں عام نہیں
 ہور روا اے کوئی
 اگے میں نہیں ڈٹھے
 واج کوئل نہ گھگھی
 ایہہ کوئی جوڑا ہے یا سنگ سہیل ہے آہری
 کیہ کوئی آکھ سکے
 اکو سا ہے بولی آئے نیں زور زور دی
 ایہہ کاوڑ ہے وین ہے جھورا؟

یا گل کائی ہور گوڑوں ساڈے باہری
کیہ کوئی آکھ سکے
”وکھری تے نہیں کوئی رُکھ پکھواں دی بولی
جے کوئی چاکھ سکے“
مائی حُسیناں جاندی آکھ گئی اے

”بند گوبھی ہے؟“

”نہیں گیبیج ہے“

”انگریز کدوں دی ہوئی اے؟“

”نہ تو بہ باجی

توڑو توڑ حجاب ہے

ویکھو دسدی ہے اُنکل ننگی؟

وجود ای اپنا پڑدہ کر چھڈیا سو

ہور شریعت کیہ منگدے او

کیہ کریئے پر اڑی بیٹھی اے

اکھے ناں اوہا اے میرا

جیہڑا آئیاں لے گھر کھڑدیاں نیں“

شفقت تنویر مرزا نال اک انٹرویو

”شاعر پسند تہا نوں جیہڑے نیں مرزا صاحب

بولی اپنی وچ اوہ لکھدے کیوں نہیں“

”بھولی گل کردے او

دھڑکا اے اقبالوں نوں سر ہر جاون دا

پتے کسے جے ویکھ لئے تے

سوٹ بوٹ تصویراں جیہڑے پوائے اوہ لہاون دا

جیہڑی خاک نوں چھڈ چڑھے افلاکیں

مڑاوسے وچ سماون دا

دھڑکا اے میرا جیاں نوں

گندے وال جے دھپ گئے ساڈا کیہ رہنائے

اساں بمبئیوں آن منزگیں لہنائے

پوڑی پیروں کھسک نہ پئے

اُپر چڑھدیاں دھڑکا کیہنوں نہیں ہوندا“

”پوڑی تے مزدور وی چڑھدائے مرزا صاحب“

”اوہ ہور اے گل مزدور دی سمجھو وی نا
اوہنے سیمنٹ چاڑھ پلازے تھلے لہنا ہوندائے
تھلے لہن لئی چڑھن ہور اے
اُتے رہن لئی ڈھلن ہور اے“
”تہاڈی پسند دی گل تے وچے ای رہ گئی“
”اوہو میری پسند نوں رہن دیو تسیں بادشاہو
اپنی پسند سمھالو
میں تے اپنیاں پیراں پٹھوں پوڑی نت کھسکائی اے آپے“

ہلیاں لڑیاں نیں
کہ گاؤں راگ مارو او دھ و دھ تاناں مارن
ہلا ہلی جے ہوون لڑن تے تاں ہڈائے
ایہہ اک دو جی کولوں سڑیاں نیں
پر لڑن کوئی رنگ نہ ہووے
آپو وچ ای کھل ڈھل سوکھیاں ہوون دا
وکیھو نہ کیویں ڈھلیاں ہو کے
گل لگ سوں گھیاں نیں
وچوں جاگدیاں

گھاہ

وکیھو ہریاں پنج انگلاں
کوئی اٹھ زمینوں ہتھ گجھ دیون آیا ہے
جے خط ہے ساڈے ناں
تاں کھولو بہہ پڑھیئے
دلاں وچ چور سہی
ہے پنج سُراں داراگ جے کوئی ان گنویا
تاں بھنچے کن دھریئے
بے حد اشور سہی
جے چڑی دا چنبہ ہے تاں اوہنوں پُچھیئے نا
”دُھر دھرتی وچ آہلن بھلیئے پایا ہے
چھڈ چھڈا اج آئی ہیں سانوں دین سنیہا کیہا“
زمانہ ہور سہی

ہیں، سڑک تے بوٹا کیلے دا
کیوں بر چھے کڈھ کھلوتائے
پچھیئے بھلا

پھن نہ ہووے ناگ کسے اُن ہوئے دا
پھن وچ من نہ ہووے

کرو صلاح

متے لگدا سانوں بھلیکھا اے ایویں

ہے سدا میلیے دا

پہن ہرے

ایہہ آئیاں نہیں دھمال کوئی کھیڈن اُن کھیڈی؟

سگھو ملنگنی دی

لگی جے سُوہ کدھروں
کیہنوں کیویں کدوں ایہہ تن من سو پیدائے
جے نہیں کسے کتاب وچ آئی
نہ ای کسے ایہہ خاب وچ آئی
تاں گوہ کرو
متاں کر ویکھن والی گل نہ ہووے کدھرے

ہے چڑی ذات پر اصلوں ماڑی

پوٹا چنچ تے پوٹا پوٹا چھل

پوٹا وچ سریہ

کولا کالی

چٹے گھٹے برنے کھردے وچ

ڈالو ڈالی اڈ صلاح کوئی کردی اے

نہیں جا پدی مُرمتاں والی

متے مُڈھوں نویں کرن نہ آئی ہووے رُکھ پُرانے

دِن وچ پھردی رات

ٲٲرٲا 1

؁ا؁ن دا اوہ ٲل
؁ببہدے وچ سٲنے بوہے کھلوتا
اچٲتی سہی کریناں سٲنا ہے، تکناں ٲیاں،
ع؁ب ؁ھڑی ہے اٲنے آٲ نوں ملنے دی

1- ٲٲرٲا: ؁ا؁رت (؁ا؁ن) سٲن (سون) سٲکھٲ (؁ٹوڑھی نندر ؁ببہدے وچ سٲناوی نہ آوے) توں
ٲرے چوٲھی ؁الت -

کھیال

کیوں خاک ہوون بھل ڈھردی سانجھ ونجائیے

ہتھ ہتھاں وچ

دم دماں وچ

کیوں نہ پھیرا دھرت دوارے پائیے

”کیہناں لئی لکھدے او“
”اپنے ورگیاں لئی
جیہناں نوں ایہہ جیون سُکھاؤندا کوئی نہیں“
”تہاڈے لکھن نال کوئی جیون اوہناں دا بدل جاناے؟“
”کیہ کرئیے
کم ہور جو آؤندا کوئی نہیں.....
سُنیاٹساں وی ہوسی کوئی آکھ گئی اے
لکھن ہور ہووے تاں پڑھن وی اوہ نہیں رہندا
پڑھن بے ہور ہووے
تاں کرن وی ہور ہو جاندا اے“
”پڑھن پڑھاؤن عُمر اں منگداے“
”پڑھ پختہ ہوون وِچ تاں چوکھا چر لگداے
پڑھ پانی ہوون وِچ پر دو دم لگدے نیں
قدم دو وگ ویکھو
واء مُڑ اوہ نہیں رہندی“

کلا دا پنڈھ

لکھن واہن ہنر جیہنوں آکھنے آں
کدیں کھوہ: پہاڑ وچ لیک وگی
گتیں بول ڈھلے رُکھاں پکھواں دے
ہتھ سُر ہوئے پیریں تال لگی
ڈھول سانجھڑے آہر دا مار دیاں،
وارا ہور ہو یا

پیر ساڈے بدھی چال گجھے
ہتھ سائیاں دی سیپ سنبھال گجھے
مرت ڈھیر ہوئی چودھر کوٹھیاں وچ
بھار منڈیاں وچ اتار دیاں،
وکھو وکھ ہو بہن انکار دیاں لیک لگدی تگدی جگ پوسی
بول بول اندر لوء لگ پوسی
ہتھ پیر چھوہ آکھسن پک بے نوں
● وارا ہور ہو یا

1- کھوہ: پہاڑ وچ غار-

توں ہیں آہی
توں ہیں ناہی
توں انھیر سویر
توں بولیس بے لفظ کلاماں
جُون جوال نویل
چڑھ پہاڑ دی پہل پوڑی اسماں لاواں سمندر لئیاں

میدان باراں ماٹہہ

اڄ جیٹھ صاحب دا جلسہ اے
پٹے کاسنی داڑھی سوہا نور خطاب کریندے نیں
”ایویں گلاں بنیاں ہوئیاں نیں پچھلیاں وقتاں دیاں
بدنام کرن لئی ایس فقیر نوں
کیہڑی پُلی دے پٹھ آیا ہے پانی دتو
کیہڑی تلی تے مڑھکا
وکیھو ٹھنڈی ٹھار ہوا پئی وگدی اے
ہے اے سی دی لوڑ؟
بچہ بچہ آپ ہے اے سی
آپ ہے ڈی سی
تساں آئے بیٹھے ہو
کر سفر ہزاراں ورھیاں دا
پسینہ آوے اکی نہ، مزدوری جیب وچ جاوے

اوہ انقلاب میں لے کے آیاں“
جلے وچ اک بینڈ وی آیا ہو یا اے
جدوں حضرت کوہ طور
پانی دا گھٹ پین لئی جھٹ اُڑدے نیں
چھو پوندی اے طرز پرانی نویاں سازاں نال
مہینہ جیٹھ ماہیا وے پانی آیا پلاں دے پیٹھ
نیلے جھنڈے چائی کھلوتے لہندیوں پڑھ کے آئے
مچا اے دو پل مُردھکو مُردھکی بھنگڑا
وت حضرت روئے روشن پڑول مُردے نیں

مُھل ایس ویل دے کوئی نہیں اڑیو

پتر مکھڑے

پتر پیر پئے کھوہ گیڑن

نفیو نفی اثبات

پتر ہتھ نیں آپ ڈھولکی

روڑا تاوڑی

گھنگھرو دکھڑے

آپے تلیاں ہریاں مہندی کردے لال پیازی

آپ حقیقی

آپ مجازی

ذات ہی آپ صفات

اک پُرانی گل جیہدا ہُن ویلا نہیں

داڑھی شیردی بَت ای
لکھ کروڑ توں لگ پیا اپنے
راج محل دی ہو دی
چُوھڑی ہاں میں
نہ کوئی و لگن دوال میرے تے نہ کوئی سرتے چھت ای
جھاڑو ہتھ ای
مور بنا دیساں ای چوروں
پِیلاں پاویں پیا
ویڑھے جدی چڑیا گھر دے

میں لنگھیاں
وچ میز اے راہ دے
نکرتے کل
اڑ گوتا پچھوں پاٹ گیا
نہ میں یوسف نہ اوہدی گرتی
میز زلیخا کولوں چھٹیاں وی مدتاں گدر گنیاں
کتھوں گٹھ سوتر ہن مل پوے
تے گنڈھ تروپا ہووے

کھیاں

جنگل

شام

جناور ان ڈٹھے

پئے دید مُرادیں لنگھن کولوں

دُوروں کوئی ناں پُکارے مینڈا

”آیا“ کُوک میں اودے ٹُریاں

اوباج ہُن پچھوں پئی اے

ہُن سبھیوں

ہُن کھبھیوں

میں کھلوگیاں اکھیاں میٹ لیاں نیں

اچیتی سہی ہو یائے ایہہ اکھیاں اُتے ہتھ نیں تینڈے

سوچناں توں لہور ترے سومیل تے

گن وچ آہنی ایں:

”واج ایہہ سنگ دی نہیں؟“

ہتھ وی فی ایہہ سنگ دے
کارِیگر

ایہناں کھولیاے ساڈے جوگا

ویڑھارات دا

بُتیوں واہنا“

کیڑیاں

اندر ہر پاسے

لکھن پڑھن مینڈے نوں دیون دم دم چونڈی دھپھہ:

”رلیں اساں کم لکیاں نوں

روال سمھال بے ناں نشان اساڈی گولیں“

مائی لاڈوآپ ہلدی دا کیر گئی اے:

”لو“

بے فکر تسیں بیٹھو اپنا کم کرو

گسکن نہیں ہن لکیاں

میں سپاہی لاہ دتے نیں لال وردیاں والے

بے مڈیا داں کال کاریاں

وکیھو اپنی پے گئی نیں“

کرافٹ میلہ

”کتنا سوہنائے

نکیاں نکیاں منکیاں نال نچایا نیں مکنا ہاتھی

کالے خانے وچ

کیوں جی کئے دائے“

”یاراں ہزار“

اوس آکھ کے مونہہ بھوایائے

”کتھوں آئے او“

”سیہون“ مونہہ پرے دا پرے اوہ اڈھا بولیاے اپنے آپ نال

”مونہہ تے گاہک ول کرنا بھائی سیون آپ“

”ہوہ“ مونہہ اوویں دا اوویں

دو جا سدھا ہو یاے

”سندھ سے آئے ہیں عمر کوٹ سے

بات آپ کی سمجھا نہیں یہ“

”عمر کوٹ میں اکبر پیدا ہوا تھا“

”ہوا ہوگا“

”فیکٹریوں میں بناتا ہے یہ ہاتھی؟“

”نہیں گھروں میں“

”کون بناتا ہے بچے؟ عورتیں؟“

”نہیں مرد بناتے ہیں“

”جو بناتے ہیں اُنکو کیا ملتا ہے گیارہ ہزار میں سے“

”ہم خود ہیں وہ“

خود بنا کر لاتے ہیں خود لے جاتے ہیں“

پہلے دامونہہ پریوں ہور پریڈے ہو یائے

بولی خاصاں دی

(ناں کوئی وی ہووے)

عاماں دی کرنی جرنی ولا کے لنگھن ہی اوہدی بنتر ہے
ناں ناواں اوہ ایس ولا لنگھن دا کھنڈی اے،

بولی عاماں دی

(ناں اوہدے بھاویں او تنے ای ہوون جتنے عام عوام نہیں)

اکھر اپنے مُدتاں دی کار کمائی جوڑے

خاص ولا لنگھ جاون تاں گوڑا کر کے رُڑی تے سڈی اے،

بولی خاصاں دی وچ خاص ہے بے دھیانی

مطلب کڈھن دی

جیہدے چوں کڈھیا اوہ عاماں لئی چھڈن دی،

حرف عاماں دی بولی دے

چھڈیا مطلب خاصاں پا کے

اپنا آپ ونجا ہور ہو جانڈے نہیں،

خاص بولی دی بے دھیانی جانی اے ان جانی؟

ایہہ پتہ کدے نہیں لگدا۔

رمزاں خصوصے لکھیاراں دیاں

کسے اصلی ورتی نوں نہیں چھوہندیاں

بناوٹی ورتی دی

وردی ویترتن من نوں پہناوندیاں لگیاں آئیاں نہیں،

خاص کون نہیں

کیویں خاص تھئے نہیں

عام کون نہیں کیویں عام رہے نہیں

عام خاص دی ونڈ کیویں تھئی

کیویں تھئی

خاص بولیاں

ویروے کرکر ڈھیر ایس گل دے لاوندیاں لگیاں آئیاں نہیں

عام بولی کنوں (ناں اوہدا کوئی ہووے نہ ہووے)

ڈر ہے اکو

ایہو خاص گل متے عاماں کنوں کروا ای نہ دیوے کدھرے

کرافٹ میلہ 2

اوہ سٹھاں دا ہونائے حد ستر اں دا
نہی نہی مُسکار
اکھ نیویں
گل ادھ آکھی جیویں ہے ریت بیلپ دی
”پچھے پھروج پور ہن کمالیہ
اوپدھر بھنڈر ساں
رولے پئے اٹھ لٹھے
اوہ پونی کہانی ہو گئی
آہ ریل ای پھینسل اوادی
ریلوں دھاگہ چرکھے
باون بن گئی
باون سڈھڑے پئی
پیٹا تانے
وڈی ریل اوہ تھلے

اوہدے چوں تانی اُپر
 تنداں جُو دو ہوون اوہ جتھے کانے نی
 اگوں رچھ نے آؤنائے
 تھلے اُپر تنداں سنھ بنی اے
 لگی سنھ چوں کپڑا
 سنھ جوڑ ای اُپر تھلے سجے کھے
 ایہہ سبھ سمجھ توں داستان ای
 کپڑا لوم تے بندائے
 کھڈی کتھے سی پہلے
 سڈھڑا ہتھ نال وگنا
 ہتھوں کھڈی کھڈیوں لوم
 داستان چوں داستان“
 کول کھڈونے دھر گئے وچ چنگیر دے کوئی
 ”وتیچنے نی ایہہ“
 روٹی وی کوئی دھر گئے نال ای
 ”ایہہ کھانی او“
 اوہا نی مسکار اوہا اکھ نیویں
 میرے جیسے آئے گئے نال گل کری اوہ آوے
 ”کھڈی مشہوری او

سُن میرے سُن تیرے
تمبُو شورو م

دِن تلو اراں نین
جو کدے گلیلاں آہیاں
بمب ر فلاں اِنج کھلیاں گجھیاں،

دِن اخباراں نین
چڑھیاں بھٹھی مشہوری
کل دیاں اِنج سُجھیاں،

دِن سلواراں نین
تنیاں مایا بزاریں
وٹ وٹ گھر ڈھچیاں
پیروں نیویاں ہو ہو ایہدھر
اودھر گٹیوں اُچیاں

آو ہاڑیے ہاڑ پہاڑ،
پتھر ایہدے
سُدیائے پیر کدائیں آہے اساڈے،
آہندے نیں فرہاد نویں
”دچنگی مار لہہنوں پٹھ و چھانائے
ٹھنڈیاں شیریں کاراں دے“
سُدیائے سیک ایہدا
پر سے اساڈا آہیا
جس ٹھار ہوائیں پوہ وسایا اتھے،
آو ہاڑیے ہاڑ پہاڑ
سُدیائے لوں اساڈے
جوی نیں ایہدے اندر
دوا کُل درداں دی

دُکھ پھولن وی کم سیانا کوئی نہیں
خبرے رنگ ایانا ہووے
داگ دھگانے لگے اندروں دھوون دا
موڈھا دو جا
کرتناں پاسکے
چھاویں کھلوون دا

بدلیاں پھریاں نیں
جیٹھ چھاوئی اندر
نہیں کیتی وسے نی
آہندیاں ہوسن متے چُپیتی لنگھ جَلو
کوئی لوڑ نہیں ہسنے پھسنے نی

ایہہ کدیں سکاوا ہا
ڈھو پانی
کنڈاں ماشکیاں پیاں گالنیاں
اج مُونہہ لاؤ
آپے اندر لنگھدائے پانی جتنا چاہو
نیچرل
میزل
جیویں دا موسم منگدائے
پانیاں برقاں نہ کوئی اگاں بالنیاں،
سکاوے بھولے دا
مساں مسیت لکاوا آہی،
کنڈ ماشکی
اٹ وچ آوے 1

1- آوا: اٹاں دا بھٹھہ۔

ایہہ گلدی اوہ پکدی ہر کوئی ویہندا ہا
ہُن تُسیں او آپ سیانے
اج کنڈ اپنی کون ٹوہے تے کیہندی مشک پچھانے

اِشْتِہاری اعلان

سوکھی گل اے
جیہڑے ویلے آکھو پل بنائے
کاراں پار لنگھائیے
تھاڈا سوچ کے پھانک بند کرنے آں
گھڑی پھسن ایہہ سوکھے
تساں سودا تکزئی دھریا جھنپٹ و تچ گھنوں

●

دو گٹھ کالی داڑھی
لنگھیا ئے پکڑ صندو کڑ
سرتے ٹوپی جالی
لنگھ مڑیا ئے
جیویں گجھ دسیا ہووے اچیتی
”میں ڈاکٹر نہیں
حکیم نہیں
نہ پیر فقیر آں گجھیاں گلاں دا بھیتی
اجکل زور اے ایہناں لوکاں دا،
ایہہ پڑی لئو
کسے دوست عزیز نوں دیو
مناسب سمجھوتے
ہر رنگ دا کینسر کینسل کر دیندی اے
ہے ہر بل

چاہوٹسٹ کراٹو
آکھوتے لسٹ دے دیاں

جیہناں لئی اے

جانے پچھانے لوک نہیں

پچھنا چاہوتے پچھ لئو

لینا دینا کجھ نہیں

دعا وچ یاد رکھنا، فرق پوے جس ویلے

پچھی دو حرفی ایس ایڈریس تے پا دینا

میرا نہیں

ایہہ کجھ لوک نہیں جیہڑے بچاون آئے نہیں

تہانوں پتہ اکی اے

اوہدے ناں تے ٹھیکے لئے رقبے تے

اساں من مرضی دیاں گڈیاں گاہیاں

ایہہ بخشاون آئے نہیں

ان بخشویاں تقصیراں ساڈیاں“

آپ خیا لے جان دے دا
بھونیں وچھی
نکی جیہی اک ویل تے اوہدا پیر آیا
پھل اک چوی دی چنج تھی گھلیا
ٹہنی او پروں چوک لھی:
ددا جھکیں
سکدیاں پھندیاں نوں
ونڈیں دھیان دا پانی
رنگ و اشنا ایر وکھاوون راہ تینوں
نہیں؟
چل وگی آ سجرے کھیرے
کتے دورا ہا اگے آن کھلو ویسی
کنڈ کریسیں چت ول
اوہدے اُلے داء

مونہہ تینڈا ہو ویسی
جیہڑے اُتھوں ولا پیا لنگھنائیں
بوہڑن تینوں اُتھاں
ایہہ وی تے ہو سکدائے“

○

اساں جیٹھ منایے آؤ

املتاس ورھے

گوڑھا ہوندا رنگ ایہہ اڈوا جانا اے

جو تھی گئے ننگ متنگ کیہہ لاہنا پانا اے

چت پیٹھ وچھایے آؤ

بسنتر آس ورھے

●

گاؤن

”زُل تے گئے ای آں ۱
پر چس بہوں آئی اے“
وج وج گئے کولوں نقد نقارے
سکھنے رہے ہتھ بھر وگیارے
دکھ تینڈی نے پل پل اکھ دھوائی اے
مُل ہے مُول وسیبا لاہا
ہتھیں وٹو گل دا پھاہا
کر مڈھ کھٹن اُپرالا جُون وٹائی اے

●

1- اک رکشے مگر لکھت -

لکھت تیری میرے شہر اُتارا کیجا
کیویں وسنیک پُرانے
اک دو بے لئی ہو رہوئے
اک تھی گئے سادھ تے چور
ورھ اکھراں نتارا کیجا
گلیاں دیاں اکھیاں چوں دھوتا
سُرمہ اندھراتے دا
پھر قلم سیاہی تیری
کندھ متھیاں تے نقش جگائے اچرج اُلیاں دے

سچل، کبیر، لطیف، نانک، بلھا، روی، حسین
نہ ہا وارے سُنیاے ایہناں نوں
ملوانی دی وچ پنجالی خلق دے گائے رہن
ہن گم عاماں دیاں پیراں وچ ای پیر ایہناں دے کدھرے
گاہ صدیاں
گئے دھراکھیاں وچ اُیر
سانجھ بیرا بے دے

گھڈی بیٹھیاں
ہو پئی شام کبیرنوں
دو پنڈت دو مولانے آئے
حال احوال چُچھ آکھن لگے واریو واری
”بابا ہڈیاں نکل آئیاں نی
سانوں پُنائیں کم نہیوں وکدا
ملے کتھوں تینوں کھابا“
چپ کبیر ہا لگا آہرے
اوہ اٹھ ٹرن لگے تاں آہندائے
”ہڈیاں کھڈی دیاں نیں
مٹدی نہیں ایہہ
اکھے جو وکدائے اوہنوں چُن گن کراں نہ لانجھے
تاں میں وی وکئی آں“

بُھل دا سَیل

پہن حجاب شناساں والے
اوہ پھر گئی شہر و شہر
خیر میاں جی بی بی خیر
بال چاوے چم سر ہتھ پھیرے
جو ہوا گے دے سے پواڑا بھکھ دا دکھ دا
لاہ حجاب اک اوہنوں پو اوے
ہتھ اٹھاؤ

کرو دُعا حق میرے اندر
جس کم نکلی ہاں
دُھپ و نجن چت چیتیاں و چوں
اَیرِ پیاساں آساں دے
رُوح شیشہ ہو جاوے
جو ویکھے حق نظر پیا اوہنوں آوے

وِنا وے جانڈڑیا
کیہنوں دَس چلیائیں
ونج لہنائی کیہڑے پار
اساں جو تیری چھاں بیٹھے
نہ سہی کسے دا زور، دل دا کیہ کرے
جو ایہو آہندا اے رکھ لیئے تینوں کول
رنگاں سُرَج رنگائیاں دے
دیئے بُوہے اوہناں تے کھول جو چھدیاں نہیں ہئیاں
کیویں ویلا اساڈا آؤنائے

بدلیاں کھڑیاں تے نیں
اَس وِرنی تَساں سہی کیتی؟
نہ کوئی نہ
نہ کوئی گُوھک ہُنگارا
جدوں نمیں تار ہوئیاں
چڑھ دَوڑ کر لسن ہیڑاں
بھرم ڈیم اُچیارن ہارے
لوٹے بھول بھر چھٹے مارن ہارے
کھیڑ ایہناں بدلیاں دی
نہیں کوٹھے تُو سڑ ہاڑی ساوئی
گھٹ گرا نہہ ہے برہا

کھیاں

اوہ اکھیاں جو شہر و ساون
اساں اوہدے تل و طنی
پُج اُتھاں مُڑ آون کِیہا
اوس شہر و پُج گھر و زر نہیں
نہ کوئی کندھ نہ در بے
اُتھ کہن کرن ہے گاون
ہے رنگ رنگ رل و سنی
ہے نہ لگدا جہانوں باہر
پُچھو پُج ہے شہرتاں ایہا

کرنی والاں دی
کیویں جند پئی گہنے
ایہہ لیکھا کر یسی کون
جتھاؤں کھوہ ۱ گھٹ دے گھت ڈورے
کر ڈون سوائے پون
جا عرشاں تے لمکیدائے
اوہ فرش پٹھسی کیویں
ایہا اج خلق دا ذکر فکر ہے

1- کھوہ: کھوہن، کھٹسن -

ادھ ہاڑنوں پکھ ساون دا لگائے
سبھوں جھڑ بنیائے
وائیں ٹھار پئی رلدی اے
ایہہ تاں ہوندی آئی
اساں ای بھلنے آں
الاں ویہنے آں توڑے
نہیں کھمب جیہناں دے ہلدے تارے لکیاں دے
کیویں رات رُکھاں تے بیٹھ سموئی ایہناں
سانوں خبر نہیں
ادھنوں سمجھ شہوتا پگھر گھلنے آں

ساہنے چیل دی ٹہنی اُتے
گھم اڈوی اِل لہہ گئی اے
نال لیائی اے
سرگھی کڈھے مال چوں رہ گئی لیر قصائی لاہی
روزہ اٹھ پیرہ
خبرے کیہڑی بانگ تے کھولن بہہ گئی اے

روزے آگئے نہیں
سُنج بزارِ پیا اے
اگا ڈھک اک ہٹی چُچھوں کھلی اے
میں اندر میز دے چُچھے بیٹھے مولوی صاحب نوں چُچھیا
ہسدے آکھن لگے مُرد کے
چُچھا ڈھک نہیں روز اگوں سبھ کھلدیاں
چُچھیائے کدے تُّساں؟

ساخجے پنڊھ پئی
پٹ تیرے توں لنگھدی
چٹکسی نال ہئیندا کیڑی مارگیوں
آپ دھیانے کھیڈ سہج دی ہارگیوں

دینہہ ادھ لنگھیا
جاگدے سوں گئے
رات ادھ ہوئی سَتے جاگ پئے
جاگدیاں جو ڈٹھا نہ ڈٹھا
سَتیاں دی خابیں آ رنگ اوہنے لایا
جھاکیاں لا کے
داڑھی مُچھ رَکھ مُنا کے
پہن پشا کاں شاہی
ننگ وکھایا
وڈیاں دی ویکھی ورتی وی چھڈ قبریں نکلی
وین الاؤندی
گدھا پاؤندی
سج سبھا وچ رل گئی
رنگ بھنگ پک تھیا

آن کھلوتے بُو ہے کشف کتابی
لد ٹرکاں پوتھ حسابی
دڑ وٹ پُوچھل پٹھ لکائی کُتے جاگ پئے

وار پروار

جد دے ہڈ ہوئے بگانے
بالن پوندا ای آیا
ٹھنڈی تھئی نہ کدائیں تپدی عشق دی تندوری
پیڑے کر کر خمیرے مئی لگدی ہی آئی
وچ وچ کن سن سینتر
اکدم گونجاں چو پھیرے
آئی ڈھکدی سدائیں
وچ وچ کئی دوکلی
وچ وچ جنج ادھ پوری
پچیا رزق ایہہ جناہاں
ایسے کار دیاں ہونیاں
چلھا چونکا گھروکا، تیر میر دی مونجھاری
ناواں تھاواں لاگ لاگے
پھر گئی اندراں بہاری

”مکھی مار پھڑیں نا جینا“
”کیہ کرنائے، ہا ارا نہہ کرو اخبار“
”ایہہ اج دی اے“
”کل دی ہوئی نا، اُرا نہہ کرو
لنو، اپنی گل سی“
”ایہہ تاں ملی وی نہیں“
”ایہہ نشئی نہیں
مگر بزاری اے نا چھاؤنی دی
اوتھوں قصائی دی ہٹیوں سردیاں نہیں ایہہ راتیں
ساری دیہاڑی اوتھے چمبڑیاں
ہوش نہیں نہیں اپنی رہندی
ہٹی بند ہوئی تاں ایہدھر رکلیاں
ادھ مستائیاں“

جیہناں پایا سمندر اں دا بھیت

تجن اک تک راہیں

اوہناں آندا پار اُروار

لگے رُکھ ہو قول قرار

ساہاں دیاں وِچ بائیں

تھئی دھرت جھولی پھل پھل دی

نہیں مل ملکہ پھٹنی ہُن

ایہہ حکم نہیں اُپروں نہ پیٹھوں

وائیں حرف ہلے

سگھو ملنگنی دی

بھاویں دند مانجییں
بھاویں چند مانجییں
نت رُسنای جیہڑیاں بُکلیں مان مناونا ایں
جو سانہہ سانہہ ورتاونا ایں
جتھے جاونا ہے نت بُسنای
بھاویں ہنج مانجییں بھاویں گنج مانجییں
جو لبھنا ایں نت گھسنا ایں

”شیخ جی لکدی بنھی لمے پئے

کش لیندے

لکھی ہی جاندے او پرے پریرے دی

کدیں جھٹ اٹھ وی کھلووو

دیکھو کیہڑا شہر آ گیائے

ایہدے آل دوالے

کون کیویں پئے وسدے نیں“

”او بھائیا ویکھے نیں چوکھے پاڑے کھاڑے

ٹوہ بیٹھے آں رائیں سائیں تیرے جٹ گجر

پڑھ پھر آئے آں باہر وی سارا

گجھی کوئی نہیں

تیرا خیال اے جیہڑی تینوں پئی لڑدی اے

سانوں سنجھی کوئی نہیں

موہ رڑک دھڑک نہیوں کوئی

نہ ایویں پو خیا لے
کیوں بیٹھے آں منجا مل
تینوں ہن کیہ دیتے“

گل اک واریں رڑھنے پے جائے
پیراں پر نے ہوون دا ویلا آویندائے
اُنج رڑھن سکھالا کیہڑائے چوڑی کاٹھی نوں
بال سنبجال بہانے ، ہاسے بھانے
گوڈیاں پر نے ہوو کیھو کدیں نال

○

کھاؤ دال ساگ جو جودائے
اجکل ستا کیہ اے
کیہڑی جماتے چڑھے او
بھیا بستہ کیہ اے
پُچھ تے لئو کسے سپیشلسٹ نوں
پچھلیں پیریں ٹرن دا اگوں رستہ کیہ اے

●

کل ہسرد ہنڈا

اج ساون دی دوجی بدلاں نوں کون کہے

جے وسنا ہے ساڈے تاں واء نوں نال لیاؤ

گھنیر پوجن رہیا پریدا

حکم دی گنجی ایہدے ڈھڈ پھساون وی

اے نیڑے کوئی نہیں

اساں پجاری نہ ای حاکم

گھنیوں سرل گھنیرے سرلوں تھیندے

لاہ لوہ جامے حد حدوداں ہو دیہی وچ دیہی

انڈ گڑھک رُجھے بدلاں نوں

اتنا تے آکھ سُنایے

گھر کر آؤ اپنا

جو ہے رُل اُتھل اوہنوں و سینے

ساون اچرج ہو جائے

گل سائیں بیت شاہ دی

کنا کو پڑھ گئے او
ایم فیل،

آہو ایم اے تے اجکل ایویں ہويا
لکھدائے کوئی اگے؟

پیچھلے ناں نال بنھ بی اے سوں جاندے سن
دوہتے میرے نوں ماں کرایائے
ہنڈ گئی اوہ تے

ہور امتحان دا تیل ملائی پھر دائے ہن اوہ
لہن نوکری کھاڑے،

ساڈا؟

ایہو کم جے

ہاگرسی اُننے دا

اگوں ایہدے کم نیں

لاہی بہالی

پیراں پر نے کیہڑی حکومت چلدی اے،

آہو ہے بریک ایہہ وی او سے وانگ
سوٹر بڈھیاں دا ہو گیا گرسی اسماں بڈھیاں دا
اوہ گھر

باہر آسیں
گلیں لگے پئے توڑ نبھانے آں اُندے،
نہیں

بیت دی چھل جے
کانے بیت وچ فرق اے، کھنڈ شہت دا
وڈے ساڈے کنوچ دیوان وی اُندے سا جے
پڑھیا ہونائے تساں
وڈا کم ہا

وکھ ٹیشناں اُتے ویٹنگ روم ہونے
افسر گورے آ لک سدھا کرنا،
لک دا کم ہا

اوہدا سدھا رکھنا لفانا ساڈا،
نہیں آسیں نہیں لا ہوندے

ہتھ نال پہلوں لہندی آہی پھیر مشیناں آ گنیاں،
مُشکل؟ اوہ تے بیت نوں چُکھو
جس دی لہندی اے چُٹھی
آسیں تے اینا جاننے آں

چھل لہے تاں چھلڑ بندائے، دُنیا تے راج کردائے،
چلے او

اُرا نہہ ہوو نا

بیت نہیں اجکل ہوندا کوئی

ہوندا سی کدیں سانوں سکولوں کڈھن لئی

ایہہ پلاسٹک جے

پلہ سٹک

اینا ای سچ جے تھلے جو اوہدے اوہا اساڈے

جاؤ ہُن

متاں وعظ میرے دا چینل کالم لمک پوے

مارتے رہنے آں

گل چوں گل نکلدی آوے

سُمیر ٹکرے سہی

جاؤ

ہوئی بیت چھلڑ بسمہ اللہ اساں ہتھ کیتے تھرت اگیرے

پڑھائیاں مانو

اساں وی اتھے ای آں

ویہنے آں تانا کیہڑا تنیندے او

○

چھلو لاه کے کر دیو سارا گے
ایہہ کم تاریخ نے نہیں کرنا
آپ پئی اگے اگانہہ پاوندی اے
سوم وار چھے ایتوار اگے
ایہہ لفظ ہُن ذرا جیہا کھوچلا اے
دھرو لہنوں ہُن وار دی دھارا گے

●

کیوں سچ ہے صورت
بنتر آپ ہی سار ہے
کیوں چت ہے آپ وسارا
ایہہ نتارا کردے ای نہیں آئے عالم؟
گل آپ کیوں اتبار ہے
پکھیئے تاں سہی بھلا یار ایہہ کر پیراں نوں
اوہ آکھن توڑے آؤنا کرو کیھو

نہیں دُھند نہیں

ہاں اوہا

بدل آکھنے اوٹساں جس کی تک اسمانے

دُھند نا آہر ہے راہ جُھاوون

مھاڑا، پانی لاون اوڑ واڑ کی

سج سجا جیہڑی پیر پیر دوالے لائی آئے او

اُچی ہو دس پوے تُساں کی

بھن نکلن نی دھارو

اساں پھل گل چینی
درختوں ڈھے پئے آں
بُکل وچ گھن شرینی
زویں تے لہہ پئے آں
ہن آکھ تے سکے ای آں، جو ہونی سو ہو،
پر آئے نویں تے نہیں
سو سُن ناں اپنا شنے گھنے کنوں
وچ وچ ہسنے آں

کچھ ہور ہووے نہ ہووے
جیہڑی ہونی اے پئی اوہ بدل تے سکئی اے
جُلو کر آہر ویکھیئے
بدل گشے تاں اوہا ہووے متاں ہور
جیہڑی ٹوہنی دُھروں لگی آئی اے
تن من اسان نا

”رلیاں توڑوں“

”ساہ لٹوئی

ایہہ کیہڑی جاء ہے

ورلے ورلے رُکھ ڈراڈے کول ہوون پئے“

”کون گاؤن ہے

واج نیڑے پئی ہووے

جیکوں گل ہے بوہڑ ملن دی“

پہاڑ تے آن پتہ پیا لگنائے
بدلاں نی پک دُوجے کولوں نیڑ دُوری نا
آپو اپنے راہ پئے وگئے
کنج سہج سہا ڈھک کول
سینتر کرنے نیں
کیویں تن من دے پک دُوجے کی
تھی گشنے نیں ہور نے ہور

ایہہ سڑکاں پہاڑ نیاں
انگریزے پائیاں
ول کڈھن کان اسان نے
اگے بدلاں نا پھیرا ہونا
ہن ہے دھونیں نا
بدل آون تاں اگل وانڈھی ملنائے
آو جی ست بسم اللہ
اٹھ گشن تے دور دفع
کون جانگلی آ ہے
گل مل اپنی
مفتو مفتی سیک مھاڑا کڈھ گھن گئے نیں

”دگر گھنسون عید تدا ئیں چڑھیسوں چن جدائیں“

سرگھی رات دی سکی کھا کے

نکلیا ہالی

چھاہ ویلے دی لسی دے گھٹ نال کھول کے روزہ آہندائے

رہن اکھیاں گل دیاں پکیاں
ویہندیاں سبھ گجھ نہیں
اکھے ”کرنا اساں ہے اوہا
جو اوہنوں ہے وارے“
سو ساک جگت نال ہووے
ہن اکھیاں برہوں دیاں سکیاں
جے ٹوہو ایہہ کون ہے برہوں
پہلوں ٹال دیاں نہیں:
”جاو پچھو فرید اپنے نوں“
نہ ٹلوتاں پوندیاں نہیں ہو سدھیاں:
”اوہدا پتہ تدوں ای لگدا اے
گھٹ سانجھ ساون دی اتر دلو دل آوے
پیڑھیو پیڑھی کر کر سکن پوایا
جدوں میل لباسا ملکھ دا گل کے لہہ جاوے“

نکی نکی جیہناں کر کے بہاری
اکھیں رات اتاری
اوہ دسن آئیاں نیں:
”ہویاں ان کہیاں
رہے بیٹھے گڈیاں والے
سرکاں مڑ پچیاں“

جد سوڑ ودھے ہم گم دی
مینوں یاد کریں
واء ہو میں آساں
کنیاں پیر دھریندی

